

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 PAŹDZIERNIKA 1935 R.

A 1255 II

POROZUMIENIE PRZEMYSŁU Z ROLNICTWEM

W połowie września zakończone zostały długotrwałe i uciążliwe pertraktacje przemysłu olejarskiego z rolnictwem w sprawie zakupu i odbioru krajowych nasion oleistych. Umowy, jakie na rok gospodarczy 1935/36 zawarte zostały przez poszczególne zakłady olejarskie z Centralą Obrotu Nasionami Oleistymi, wprawdzie co do formy odbiegają nieco od umów zeszłorocznych, jednak nie mają jeszcze cech umów handlowych, do czego dążył przemysł, chcąc stałą współpracę z rolnictwem oprzeć na logicznych zasadach gospodarczych. Zobowiązania przemysłu na bieżący rok gospodarczy dotyczą zakupu i odbioru określonych ilości nasion, a mianowicie: 22.000 t rzepaku i rzepiku, 15.000 t siemienia lnianego i 4.500 t konopi. Zobowiązania mają nadal charakter jednostronny. CONO niema obowiązku dostawy dla przemysłu umownych kontyngentów, o ile ceny nasion na wolnym rynku kształtować się będą powyżej cen umownych, natomiast poszczególne olejarnie muszą odebrać ilości umownie przewidziane i po umownych cenach nawet wówczas, gdyby ceny na wolnym rynku kształtowały się znacznie poniżej cen ustalonych.

Niebezpieczeństwo dla przemysłu olejarskiego, wynikające z zawartych umów, nie jest już w tym roku tak groźne jak w ubiegłym: przewidywania rolnictwa co do ogólnych zbiorów rzepaku, rzepiku i konopi były zbyt optymistyczne. Okazuje się, że zbiory tych nasion są znacznie mniejsze i najprawdopodobniej CONO nasion tych olejarni oferować nie będzie. Inaczej jednak przedstawia się sprawa z siemieniem

lnianym. Umowny kontyngent ustalony został na 15.000 t, natomiast zbiory oceniane są na 23 — 30.000 t. W tej więc dziedzinie istnieje dla olejarni duże niebezpieczeństwo, analogicznie jak to miało miejsce w r. ub. Jednakże niebezpieczeństwo to jest w pewnym stopniu ograniczone przez: 1) stosowanie premii wywozowej na siemię lniane w wysokości 12 zł. od 100 kg., co przy dzisiejszym poziomie cen światowych na siemię lniane, zabezpiecza utrzymanie cen na wolnym rynku mniej więcej w granicach cen umownych; 2) nałożenie na przemysł mydlarski obowiązku odbioru w ciągu roku gospodarczego ok. 3.000 t krajowego oleju lnianego, co wydatnie wpłynie na zmniejszenie remanentów oleju lnianego w olejarniach i unormowanie w pewnym stopniu podaży tego oleju na rynku.

Naogół więc można powiedzieć, że tegoroczne umowy przemysłu olejarskiego z rolnictwem stanowią pewien postęp w stałej realizacji zasady preferencji dla krajowych nasion oleistych. Długotrwałe pertraktacje umożliwiły obu zainteresowanym grupom gospodarczym bardzo gruntowne i źródłowe przedyskutowanie wszystkich kwestyj, związanych z praktyczną realizacją zasady preferencji, i chociaż przemysł nie mógł jeszcze w tym roku przeprowadzić całości swoich słusznych i uzasadnionych postulatów gospodarczych na odcinku tej współpracy, to można wyrazić nadzieję, że dalsza lojalna współpraca doprowadzi do całkowitego uzgodnienia i że w przyszłości oparta ona będzie na zdrowych zasadach gospodarczych, uwzględniających konieczności życiowe obu zainteresowanych grup.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Pogrzeb ś. p. Inż. A. Tupalskiego, w dniu 10 września r. b., odbył się przy udziale licznie zgromadzonych kolegów i przyjaciół Zmarłego. W imieniu Związku Przemysłu Chemicznego przemówił nad otwartą mogiłą Inż. W. Sommer, dając wyraz szczeremu żalowi, spowodu śmierci współtowarzysza pracy i wybitnego działacza na polu wytwórczości chemicznej.

Podajemy niektóre ustępy przemówienia Inż. W. Sommera, rysujące szlachetną sylwetkę duchową Zmarłego:

„Ś. p. Aleksander Tupalski był w ciągu całego życia człowiekiem o nieposzlakowane kryształowym charakterze. Był człowiekiem w całym tego słowa znaczeniu niezależnym, bez cienia oportunisty, nie uznającym żadnych kompromisów niezgodnych z Jego własnym sumieniem. Człowiekiem zawsze jasno i bez zastrzeżeń wypowiadającym swe zdanie, umiejącym ponosić odpowiedzialność za swe czyny, bez względu na konsekwencje natury osobistej.

Pod maską dobrotliwej ironji, ukrywa wielkie serce, pełne głębokiej subtelności i wielkiej życzliwości dla wszystkich tych ludzi z którymi go życie stykało.

Nie szuka w życiu żadnych zaszczytów, ani korzyści materialnych. Staje z zapałem do pracy na każdej placówce, dającej Mu zadowolenie moralne, a świadomość spełnionego obowiązku jest Mu najlepszą nagrodą.

Dużo wymaga od innych, jednakże najsurowszym sędzią jest zawsze dla siebie samego.

Długie lata ciężkiej pracy zawodowej wpływają Mu na obczyźnie. Z rezultatów tej pracy niestety obcy jedynie szereg lat korzystali.

Po powrocie do tak głęboko przezeń umiłowanej już Niepodległej Ojczyzny ś. p. Tupalski bierze czynny udział w całym szeregu poczynań chemicznych, dążąc stale i konsekwentnie do realizacji umiłowanej przezeń idei stworzenia silnych podstaw niezależnego polskiego przemysłu chemicznego“.

UBEZPIECZENIE OD ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ

Nowy Kodeks Zobowiązań, który wszedł w życie z dniem 1 lipca 1934 roku, wprowadził szereg obostrzeń w zakresie postanowień o odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone względem osób trzecich.

Postanowienia Kodeksu Zobowiązań szczególnie zwiększają odpowiedzialność materialną właścicieli przedsiębiorstw lub zakładów przemysłowych, którzy w myśl przepisów art. 152 odpowiadają za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa i od tej odpowiedzialności mogą uwolnić się tylko wówczas, gdy udowodnią, że szkoda powstała wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za której czyny nie ponoszą odpowiedzialności — albo też skutek siły wyższej. Przyczem właściciele przedsiębiorstw odpo-

wiadają również materialnie za szkody, wyrządzone z winy personelu, przy wykonywaniu powierzonych czynności.

Odszkodowanie w formie jednorazowej spłaty lub renty, która może być zabezpieczona na majątku przedsiębiorcy, obejmuje nie tylko poniesioną stratę, ale również i zadośćuczynienie za krzywdę moralną, koszty leczenia, cierpienia fizyczne, utratę zarobku i t. d.

Odpowiedzialność w stosunku do osób nie wchodzących w skład przedsiębiorstwa może być w pewnych wypadkach rozciągnięta i na personel przedsiębiorstwa, pomimo ubezpieczenia go od wypadku w Ubezpieczalni Społecznej. Mianowicie na podstawie art. 195 i 196 Ustawy Scalemowej możliwy jest regres ze strony Ubezpieczalni o zwrot równowartości świadczeń, jak również wysunięcie pretensyj przez poszkodowanych pracowników o zwrot różnicy pomiędzy wynagrodzeniem należnym w myśl ogólnych przepisów prawa i świadczeniami otrzymanymi z tytułu ubezpieczenia — jeżeli nieszczęśliwe wypadki zostały spowodowane zaniedbaniem obowiązków przez pracodawcę, wynikających z przepisów o ochronie życia i mienia pracowników. Ponieważ zaś Ubezpieczalnia Społeczna nie chroni przedsiębiorstw przed pretensjami, wniesionymi przez osoby niepozostające w stosunku służbowym jak klienci, przechodnie, rzemieślnicy i t. d., przez obce firmy lub samodzielnych rzemieślników, rodziny i krewnych, zatrudnionych w przedsiębiorstwie pracowników, oraz przez osoby zatrudnione, niepodlegające przymusowemu ubezpieczeniu — właściciel przedsiębiorstwa odpowiada materialnie za wszelkie szkody, jakie osoby te mogłyby ponieść na życiu lub zdrowiu

Wyłania się zatem kwestja, jak wobec zastrzeżonej odpowiedzialności cywilnej uchronić przedsiębiorstwo przed nieuniknionymi stratami oraz umożliwić racjonalną kalkulację kosztów administracyjnych.

Zagadnienie to, leżące w dwóch płaszczyznach, mianowicie zapewnienia w fabrykach maximum bezpieczeństwa pracy, oraz uniknięcia konsekwencji materialnych, mogących wynikać z pretensyj odszkodowawczych spowodu wypadków, zostało w pierwszej części rozwiązane na terenie przemysłu chemicznego przez powołanie przed paru laty Sekcji Bezpieczeństwa Pracy, której prace i osiągnięte rezultaty zostały już należycie oświetlone.

Pozostaje zatem zapytanie, czy wskazane byłoby chronienie się przedsiębiorstw przed ryzykiem materialnym przy wypadkach przez zawarcie ubezpieczenia i przelanie odpowiedzialności na Towarzystwa Ubezpieczeń.

Należy wziąć pod uwagę, że ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej Towarzystw Ubezpieczeniowych zabezpiecza od nieprzewidzianych strat materialnych, na jakie narażony jest przedsiębiorca, a które mogą powstać z tytułu ustawowej odpowiedzialności za szkody, jakich doznały osoby trzecie na mieniu lub zdrowiu, oraz obejmuje niezbędne koszty obrony sądowej i pozasądowej przeciw nieuzasadnionym roszczeniom osób trzecich jak i koszty obrony w postępowaniu

niu karnem. Jeżeli ubezpieczający ma dać zabezpieczenie spowodu roszczenia osoby trzeciej, wówczas obowiązek Towarzystw Ubezpieczeniowych rozciąga się również na danie zabezpieczenia.

Najważniejszą cechą tego ubezpieczenia jest obrona ubezpieczonego przed roszczeniami. Ochrona ubezpieczeniowa rozpoczyna się od chwili wypadku, względnie podniesienia roszczeń do ubezpieczającego.

Ze względu na wagę zagadnienia sprawa ubezpieczeń przedsiębiorstw chemicznych od odpowiedzialności cywilnej w Towarzystwach Ubezpieczeń będzie rozważana na specjalnym zebraniu, zwołanem przez Związek Przemysłu Chemicznego.

KRONIKA

W dn. 18 września r. b. odbyła się, z udziałem przedstawiciela Związku, konferencja w Departamencie Zdrowia, Ministerstwa Opieki Społecznej, na której rozważana była dopuszczalność używania szeregu produktów chemicznych do wyrobu środków kosmetycznych.

W dn. 17 września r. b. odbyło się w Min. Przemysłu i Handlu, z udziałem przedstawicieli Związku, posiedzenie, poświęcone sprawie produkcji i przywozu celuloиду. Jak wiadomo — celuloid we wszystkich niemal gatunkach, wytwarzany jest przez Państwową Wytwórnę Prochu w Pionkach; celem obrad posiedzenia było zatem możliwie dokładne określenie, które jeszcze gatunki celuloidu nie są w kraju wytwarzane.

Ze sfer konsumentów kwasu mlekowego w Polsce zgłoszone były pod adresem Związku reklamacje, dotyczące możliwości nabycia i gatunków kwasu mlekowego, wytwarzanego w kraju. Po wyjaśnieniu sprawy stwierdzić możemy, że kwas mlekowy wytwarzany jest w Polsce przez 4 fabryki, których zdolność produkcyjna może całkowicie zaspokoić zapotrzebowanie krajowe, zarówno co do ilości jak i gatunku. Są to fabryki następujące: Fabr. Chem. „R. Barcikowski”, Poznań, Składowa 13/18, Małopolskie Zakł. Chemiczne, Sp. z ogr. odp., Alwernia, Fabr. Chem. „Sz. Fein”, Łódź, Żydowska 26, Fabr. Kwasu Mlekowego, „Karol Szejnert”, Łódź, Pabjanicka 49.

Na terenie Związku Izby Przemysłowo-Handlowych rozważana jest sprawa zgłoszenia wniosków o zmianę taryfy świadectw przemysłowych. W kategorii przemysłowej projektowane jest daleko idące zróżniczkowanie kategorii w zależności od wielkości przedsiębiorstwa przemysłowego, w kategorii handlowej projektowane jest oparcie taryfy na obrocie i domniemanym zysku netto, według norm średniej zyskowności.

INFORMACJE EKSPORTOWE

Związek opracował materiały dotyczące możliwości wywozu produktów chemicznych polskich do Australji i przedłożył je Ministerstwu, Państwowemu Instytutowi Eksportowemu i Radzie Traktatowej.

Przewidziane jest rozpoczęcie rokowań kontraktowych z Grecją, na okres listopad 1935—styczeń 1936. Związek przystąpił do aktualizacji materiałów w tym zakresie.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych:

Holandja. Skontyngentowanie przywozu opon i dętek rowerowych na okres 1.IX.1935 — 1.VIII.1936. Importerom przysługuje prawo do wysokości 25% (w wadze) średniego importu w latach 1929/30/31.

Norwegja. Zmiana ceł na jedwab sztuczny.

Portugalja. Wprowadzenie obowiązku analizy przywożonych produktów farmaceutycznych.

Zwracamy uwagę na następujące raporty przedrukowane w „Informatorze Eksportowym”:

Francja. Import ziół leczniczych (Nr. 26 str. 2).

Syrja. Reforma taryfy celnej (Nr. 26 str. 5).

Persja. Tranzyt do Persji przez Turcję (Nr. 26 str. 6).

Węgry. Zarządzenia o opłacie za przesyłki międzynarodowe we frankach szwajcarskich.

Brazylja. Zmiana przepisów dewizowych (Nr. 27, str. 2).

Holandja. Import siarczanu glinu (Nr. 27, str. 5).

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W numerze 211 „Monitora” z dnia 14 września r. b. ukazał się okólnik Ministerstwa Skarbu, potwierdzający wiadomość — podaną przez nas w poprzednim numerze „Wiadomości” — o możliwości pięciokrotnego wykorzystywania pozwoleń przywozu.

W numerze 209 „Monitora” z dnia 12 września r. b. ukazały się następujące okólniki: w sprawie clenia farb otrzymywanych z tlenku żelaza (poz. 235). W sprawie dopuszczania skażania tłuszczów ługiem sodowym i ługiem potasowym (poz. 236).

W numerze 239 „Monitora” z dnia 25 września r. b. (poz. 255) ukazał się okólnik Ministerstwa Skarbu wyjaśniający, które tłuszcze, kwasy tłuszczowe i oleje uwodornione uważać należy za należące do poz. 221 i 222 taryfy celnej.

E C H A

* Na odbywającym się w dniach 23—28 września r. b. w Brukseli Kongresie Chemji Przemysłowej, organizowanym przez francuską organizację Société de Chimie Industrielle, Związek Przemysłu Chemicznego R. P. reprezentowany był przez pp. Inż. Feliksa Wiślickiego, Prezesa Związku, Dr. Józefa Landaua, Vice-Prezesa Związku, oraz p. Inż. Tadeusza Zamoyskiego, Vice-Dyrektora Związku. W skład delegacji polskiej wchodził również p. Senator prof. Wojciech Świętosławski — w imieniu Polskiego Tow. Chemicznego.

W następnym numerze „Wiadomości”, wzorem lat poprzednich, poświęcimy więcej miejsca sprawozdaniu z Kongresu.

ORJENTACYJNE CENY NIEKTÓRYCH WYTWÓRÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO		Cena zł.		
Aceton		350.—	Kwas solny 19°/21° Bé	950
Spirytus drzew. techniczny 90/98		160.—	„ octowy techn. 30%	85.—
Alkohol metylowy czysty 99/100		240.—	Mączka kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	15.—
* Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃		1.53	„ rogowa 13/14% N ₂	35.—
* Azotniak mielony za 1 kg % N ₂		1.25	* Naftalin czysty w łuskach	46.—
Azotan amonu		100.—	Octan amylu	470.—
Azotyn sodowy		120.—	Octan metylu	330.—
Benzol czysty		92.—	Octan sodu	120.—
Benzol handlowy 90%		84.50	„ ołowiu	180.—
Bisulfat (kw. siarczan sodu)		13.50	Oleina	185.—
* Boraks	90—100.—		Oleum 20%	15.—
Chloran potasu		180.—	Olej lniany	145.—
Chlor ciekły		115.—	* Potaż kalcynowany 90/95%	120.—
Chlorek cynku 50° Bé		30.—	* Potaż żrący topiony 88/92%	140.—
* Chlorek wapna bielący		30.60	Saletra amonowa	100.—
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22.—		Saletra potasowa	130.—
Chlorobenzol		165.—	* Saletra sodowa 15,5% N ₂	28.10
Chloroform czysty		800.—	* Salmiak raf.	120.—
„ „pro narcosi“		1.800.—	Siarczan amonu	23.30
Dwuwęglan sodowy		38.—	* Siarczan miedzi	55.—
Eter siarkowy		450.—	* Siarczek sodu 60/62%	64.—
Fenol czysty		220.—	Smola preparowana	15.—
Formalina 40%		180.—	Soda amonjakalna 98%	22.50
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé		240.—	„ kaustyczna 97,5%	54.—
* „ techniczna 85/88%		180.—	Sól glauberska krystaliczna	7.00
Karbolinum		20.50	Sól Seignette'a (aptek)	420.—
Krezol czysty		95.—	Stearyna	170.—
Klej kostny		230.—	Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10.75
Klej skórny		250.—	Toluol czysty	110.—
Kwas azotowy tech. 36° Bé za 100% HNO ₃		95.—	Woda amonjakalna chem. czysta zaw. +25% NH ₃	60.—
Kwas cytrynowy zwykły		460.—	Żelatyna techn.	450.—
Kwas mrówkowy 80%		235.—		
Kwas winowy zwykły		520.—		
Kwas siarkowy 60° Bé		5.00		

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWORCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne: „PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BO RUTA Sp. Akc.“, Łódź tel. 195-96, 195-97; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8, tel. 8-38-78. „WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165. ZAKŁADY CHEMICZNE W WIN- NICY, S. A. Winnica, poczta Hen- ryków k/Warszawy, tel. 1-a podm. 17. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross, Łódź, Gdańska 81, tel. 186-12.	„Fr. KARPINSKI Spółka Akcyjna“, Warszawa. Wolność 9, tel. 11-06-00.	Kwaśny węglan sodowy (bikarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.
Celulozoidy odpadki: Fabr. „ALFA“, Bydgoszcz, Gar- bary 3.	Fotograficzne materiały: Płyty, błony i papiery do celów techn.: Fabr. „ALFA“, Bydgoszcz, Garbary 3.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.
Chlorek wapna bielący. Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.	Gliceryna farmaceutyczna i technicz- na: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30. Przem. Tluszczy. „SCHICHT-LE- VER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.	Sólka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. TOMASZOWSKA FA- BRYKA SZTUCZNEGO JEDWA- BIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
Chlorek wapnia (CaCl₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 5-91-24.	Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM“, Warsza- wa, Leszno 15, tel. 11-06-81, Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW“ Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49.	Smola pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Dwuchromian potasu i dwuchromian sodu Tow. Fabryk Portl. Cem. „WY- SOKA“ Sp. Akc. Warszawa, Mazo- wiecka Nr. 7, fabryka w Wrzoso- wej, pta Raków. Wylączna sprze- daz: D/H. Maurycy Luxemburg. Warszawa, Senatorska 28/30, tel. 6 00 19.	Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FA- BRYKA SZTUCZNEGO JEDWA- BIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39. FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.	Soda amonjakalna, krystaliczna i kau- styczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczow- ska 16, tel. Centrala-Spiess.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94. Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.	Soda kaustyczna. Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
	Klej kostny i skórny: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.	Sól glauberska krystaliczna: „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.
		Stearyna: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa Mazowiecka 7, tel. 584-30.
		Żelazokrzem 45% i 75%: Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Druk L. Boгуśławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.